

ročně výkonem služebnosti bez zachovávání stejného obůru vznikající jest vůbec nepatrná, ano odškodné jednou pro vždy bylo stanoveno jen 199 Kč 50 h. Posléze jest přihlédnouti k tomu, že podle znaleckého posudku by byla při zachovávání obůru škoda na služebném pozemku jen o 20% menší. Uváží-li se všechny tyto okolnosti, rozhodl rekursní soud zcela správně, propůjčiv nezbytnou cestu bez vázanosti na stejný obůr.

Čís. 9968.

K opodstatnění nároku podle § 1431 obč. zák. postačí i omyl právní, ba dokonce i pouhá pochybnost o trvání závazku, nelze-li podle okolností v plnění spatřovati vzdání se budoucího popření závaznosti. Všeobecných ustanovení občanského zákona o omylu nelze tu použítí. Omyl a nevědomost mají tu stejný význam. Lhostejno, z jakého právního důvodu bylo plněno. Nárok podle § 1431 obč. zák. lze uplatňovati jen proti příjemci plnění. Nárok ten nepředpokládá obohacení příjemce plnění.

(Rozh. ze dne 6. června 1930, Rv I 866/29.)

Žalující firma odebírala od žalované těžařské firmy uhlí. Ministerstvo veřejných prací vydalo dne 29. září 1922 v Úředním listě tuto vyhlášku: »Vzhledem k usnesení ministerské rady ze dne 6. září 1922 a podle § 32 zákona ze dne 9. dubna 1920, čís. 260 sb. z. a n. ve znění čl. I. zák. ze dne 12. srpna 1921, čís. 296 sb. z. a n. stanoví ministr veřejných prací v dohodě s ministry financí a obchodu podle § 5 prv jmenovaného zákona příplatek (nepodléhající uhelné dávce) k cenám uhlí určený pro výstavbu státních nájemních obytných budov pro horníky. Tento příplatek bude vybírán do konce roku 1923. Uhlí vyvážené do ciziny tomtuto příplatku nepodléhá. Příplatky tyto vybírají majitelé dolů uvedených revírů, počínajíc dnem 1. října 1922 a odvádějí je měsíčně pozadu vždy do 25. na konto ministerstva veřejných prací zvláštními složnými listky, na nichž jest příplatek jako takový označen. Týmž dnem zrušuje se v těchto revírech, pokud tam byl, příplatek na zlevnění potravin pro horníky. Příplatků vybraných v revíru bude zpravidla použito pro tento revír. O stavebním programu pro každý jednotlivý revír rozhodne ministr veřejných prací, vyslechnuv poradní sbor pro záležitosti hornické. Tato vyhláška nabývá účinnosti dnem vyhlášení.« Platnost této vyhlášky byla postupně prodlužována až do konce roku 1926. Žalující firma zaplatila žalované firmě přírážku za uhlí odebrané v letech 1922—1924. Žádost žalující firmy, by jí ministerstvo veřejných prací vrátilo zaplacené příspěvky na stavební fond, byla ministerstvem zamítnuta. Proti tomuto rozhodnutí podala žalující firma stížnost na nejvyšší správní soud, jenž rozhodnutí ministerstva pro nezákonnost zrušil. Žalobou, o niž tu jde, domáhala se žalující firma na žalované firmě vrácení zaplacených příspěvků, tvrdíc, že je žalovaná vybrala neprávem, ježto je žalobkyně platila jen, majíc omylem za to, že žalovaná jest po-

vinna tyto příspěvky vybíratí a ministerstvu odváděti. Oba nižší soudy žalobu zamítly, odvolací soud z těchto důvodů: Odvolání přijímajíc právní názor prvního soudu, že jde v souzeném případě o soukromoprávní nárok na vrácení dobrovolně placených příplatků ke smluvené kupní ceně, vytýká napadenému rozsudku, že neposoudil nárok ten správně jako kondikci indebiti ve smyslu § 1431 obč. zák. a přehlédl, že příplatky byly placeny omylem a indebite. Odvolání však přehlíží, že o omyl v placení tu jíti nemůže, poněvadž, jak samo doznává, platila 10% příplatek, o nějž smluvená cena uhlí byla zvýšena, vědomě a dobrovolně, a že mohlo by se tu nejvýše mluvit, jak druhá strana správně namítá, o omylu při uzavírání dodací smlouvy, t. j. při projevu souhlasu s placením onoho zvýšení kupní ceny. V tom případě jde však buď jen o omyl v pohnutce, který podle § 901 obč. zák. na váhu nepadá, neb o omyl postrádající předpokladů § 871 obč. zák. a tudíž pro platnost smlouvy nezávažný. Avšak v souzeném případě není splněna ani druhá podmínka kondikce podle § 1431 obč. zák., neboť nejde o plnění nedluhu. Jest sice pravda, že nejvyšší správní soud k stížnosti jiného, třetího podmětu, prohlásil vybírání uhelného příplatku za nezákonné, avšak rozhodnutí to má především právní účinek jen mezi stranami stížností dotčenými, nikoli však proti straně žalované, která stížnost nepodala a příkazem nadřízeného úřadu správního, t. j. ministerstva veřejných prací k vybírání tohoto příplatku byla a zůstala povinnou a nad to žalující strana sama byla k placení této zvýšené kupní ceny povinna ze smlouvy, ježto se k tomu uvolila. Žalobní nárok nebyl ostatně opodstatněn ani s hlediska § 1435 obč. zák., poněvadž první soud zjistil, že žalovaná strana vybrané příplatky nepodržela, nýbrž je odvedla ministerstvu veřejných prací a tudíž v jich držení již vůbec není a není jimi ani obohacena. Posléze byla by žaloba neodůvodněná, i kdyby se za to mělo, že jde o veřejný poplatek žalovanou stranou k úřednímu příkazu vybíráný a odváděný, neboť pak nárok na jeho vrácení nemohl by býti uplatňován pořadem práva a proti straně žalované.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc prvnímu soudu, by ji znovu projednal a rozhodl.

Důvody:

Dovolání je důvodné, neboť sporná věc nebyla v napadeném rozsudku po právní stránce posouzena správně, an odvolací soud, uznáv shodně se soudem prvního stolice, že žalobou jest uplatněn soukromoprávní nárok na vrácení dobrovolně placených příplatků ke smluvené kupní ceně, vyslovil právní názor, že žaloba podle § 1431 obč. zák. není odůvodněná, ježto se jí nedostává obojího základního předpokladu, jednak omylu, jednak bezdůvodnosti plnění. Pokud jde o omyl, míní odvolací soud, že o omyl v placení nemůže jíti, poněvadž prý žalobkyně, jak doznává, platila 10% příplatek, o který byla zvýšena smluvená kupní cena, vědomě a dobrovolně, že by tedy mohlo jíti nejvýše o omyl při

uzavírání dodací smlouvy, to jest při projevu souhlasu s placením onoho zvýšení kupní ceny, tu však že by šlo o omyl v pohnutce, který podle § 901 obč. zák. nepadá na váhu, neb o omyl postrádající předpokladů § 871 obč. zák. a tudíž pro platnost smlouvy nezávažný. Posuzuje tedy otázku omylu u žaloby podle § 1431 obč. zák. s hlediska všeobecných ustanovení občanského zákoníka o omylu (§§ 871 a násl. a 901 obč. zák.), ačkoli tato ustanovení nedopadají při žalobě podle § 1431 obč. zák., podle jehož doslovu stačí i omyl právní, ba dokonce i pouhá pochybnost o trvání závazku, která se klade zcela na roveň omylu, nelze-li podle okolností v plnění spatřovati vzdání se budoucího popření závaznosti. Zákon vylučuje kondikci jen v případech § 1432 obč. zák., tedy také, když plátce jest si vědom, že není dlužen. Tvrdí-li odvolací soud, že o omyl nemůže jíti, poněvadž prý dovolatelka platila vědomě a dobrovolně, jsou to právě okolnosti při kondikci podle § 1431 obč. zák. předpokládáné. Dovolatelka platila příplatky jen z právního omylu, protože se mylně domnívala, že vyhláška ministerstva veřejných prací pod čís. 52.417/22 v úředním listě dne 29. září 1922 vyhlášená, ukládající majitelům dolů vybírání řečených příplatků s odvoláním na usnesení ministerské rady ze dne 6. září 1922 a na § 32 zákona ze dne 9. dubna 1920, čís. 260 sb. z. a n. ve znění čl. I. zákona ze dne 12. srpna 1921, čís. 296 sb. z. a n., jest zákonitě vydána. Tento právní omyl nespočívá na neznalosti zákona, která by podle § 2 obč. zák. nebyla omluvitelná. Ustanovení § 1431 obč. zák. jest právě výjimkou, neboť mluví o omylu bez jakýchkoli výhrad a stanoví právo zpětného požadování výslovně ohledně omylného placení nedluhu, byť i to byl omyl právní, při tom však neustanovuje, že omyl musí býti omluvitelný. Mají tu tedy »omyl« a »nevědomost« stejný význam, a musí s nimi oběma právně nakládáno býti stejně, neboť omyl, který znamená nesprávnou představu o nějaké věci, zahrnuje v sobě také nedostatek určité představy, tedy nevědomost. Proto dovolací soud uznal, že první základní předpoklad kondikce podle § 1431 obč. zák. »omyl při plnění« jest v souzeném případě splněn. Jde nyní o druhý předpoklad této kondikce, napadeným rozsudkem rovněž popřený, totiž o to, zda šlo o plnění nedluhu. Odvolací soud se domnívá, že, ana se dovolatelka uvolila platiti příplatek, jde v podstatě o placení zvýšené kupní ceny, ke kterémuž prý byla dovolatelka smluvně povinna, a míní, že příplatky úplně splynuly s kupní cenou a tím pozbyly své právní samostatnosti. Kdyby tomu bylo tak, nebylo by lze považovati žalovanou za pouhou prostřednici, jejímiž rukama peníze určené pro ministerstvo pouze procházely, a jež peníze ty nevybírala pro sebe, nýbrž pro ministerstvo a na jeho příkaz. Tato otázka nebyla v řízení soudů předchozích stolic řešena postačitelnou měrou. Žalovaná bránila se sice tvrzením, že příspěvky jen vybírala a že vybrané odváděla státu, ale také tvrdila, že příspěvky byly vkalkulovány do kupní ceny a že dovolatelka souhlasila s příslušným zvýšením. S hlediska řečeného druhého předpokladu kondikce podle § 1431 obč. zák. jest sice nerozhodné, z jakého právního důvodu dovolatelka platila, zda její závazek vyplýval ze smlouvy, či z jiného právního důvodu,

zejména jest také nerozhodné, zda se k tomu smluvně dobrovolně uvolila. Vždyť ustanovení § 1431 obč. zák. vyžaduje jen »plnění«, to jest dobrovolné plnění v úmyslu, plniti (solvendi animo). Ale jinak jest tomu, pokud byla z řečeného důvodu vnesena námitka nedostatku pasivního oprávnění. Poněvadž dovolatelka může nárok podle § 1431 obč. zák. uplatňovati jen proti příjemci peněz, musí býti probrána a dořešena otázka, zda příjemcem byla a jest jen žalovaná, nikoli snad ministerstvo veřejných prací, jemuž žalovaná vybrané příplatky odváděla. Cenným průvodem budou tu i faktury, by mohlo býti usouzeno, zdali příspěvky byly účtovány v kupní ceně, či samostatně. Odvolací soud se arcí mylně domnívá, že kondikce podle § 1431 obč. zák. předpokládá obohacení žalovaného. Její podstata nespočívá v obohacení, nýbrž v bezdůvodnosti plnění. Pokud odvolací soud uvádí, že rozhodnutí nejvyššího správního soudu, jímž bylo ke stížnosti někoho jiného prohlášeno vybírání uhelného příplatku za nezákonné, má účinek jen mezi stranami stížností dotčenými, nikoli však proti žalované, která nepodala stížnost a příkazem nadřízeného úřadu správního, ministerstva veřejných prací, byla a zůstala povinnou, by příplatek vybírala, jest to pro rozhodnutí této rozepře nezávažné a jest rozhodné jen, že vybírání příplatků bylo k tomu povolanou nejvyšší stolicí prohlášeno za nezákonné. Tímto rozhodnutím nejvyšší k tomu povolané stolice jež uznáno, že domnělé zákonitě plnění dovolatelčino bylo vyvoláno nezákonným postupem správního úřadu, který toto plnění nařizoval a přijímal. Bylo a jest věci žalované, aby se zákonitě bránila nezákonnému vybírání a by se domáhala vrácení nezákonně vybraných příplatků. Jest tedy splněn i druhý základní předpoklad kondikce podle § 1431 obč. zák., a, když odvolací soud usoudil jinak, je proti jeho rozhodnutí podle čís. 4 § 503 c. ř. s. uplatněný důvod dovolací opodstatněn. Zbývá jen dořešiti otázku pasivního oprávnění a proto jest opodstatněn i dovolací důvod podle čís. 2 § 503 c. ř. s., tento i z té příčiny, že se soudy nižších stolic neobíraly následkem mylného právního názoru výši zažalované pohledávky.

Čís. 9969.

**Bylo-li ve vyrovnacím řízení na Slovensku a Podkarpatské Rusi uzá-
vřeno vyrovnání s výhradou obživnutí původních pohledávek, vztahuje
se vykonatelnost na celou přihlášenou pohledávku, jež nebyla popřena.
Byla-li v takovém vyrovnacím řízení pohledávka zjištěna a vyrovnání
potvrzeno, vadí soudnímu uplatňování pohledávky překážka rozepře
rozsouzené.**

(Rozh. ze dne 6. června 1930, Rv I 1244/29.)

Žalující firmě v K. v Čechách příslušely proti žalované firmě v S. na Podkarpatské Rusi pohledávky za dodané zboží. O jmění žalované bylo zahájeno vyrovnání, jež skončilo přijetím vyrovnací kvoty 45%. Žalobou, o níž tu jde, domáhala se žalobkyně na žalované zaplacení plných